

תשזרה

משמחת הנישואין
של
מנחם מענדל זעפורה רחל שיחיזו
זורגר

יום שני, כ' טבת ה'תשפ"א
מאנסי, גזי זורק

פתח צב

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו למזל טוב, החתן התמים הרב מ' **מנחם מענדל** שיחי' והכלה המהוללה מ' **צפורה רחל** שתחי' **וורנר**, בשעה טובה ומוצלחת, אור ליום שלישי, כ' טבת ה'תשפ"א.

התודה והברכה מובעת בזה לידידנו ומכירנו שיחי אשר הואילו לשמוח איתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו, ולברכנו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב ולאות תודה והוקרה, הננו מכבדים בזה את כל הנוטלים חלק בשמחתנו מקרוב ומרחוק במזכרת המוגשת בזה (כפי מנהג אנ"ש לאחרונה, על יסוד התשורה שחולקה בחתונת רבינו).

מזכרת זו כוללת:

מכתב כ"ק רבינו לחתן וכלה.

מכתב מכ"ק אדמו"ר, באנגלית, המתפרסם כאן בפירסום ראשון, עם תרגום חפשי ללה"ק. בנדיבות אבי הכלה שיחי'.

מזכרונות זקנו של החתן הרה"ח הרה"ת ר' שמחה בנים שיחי' ווערנער, (הכולל כמה יחידות וסיפורים עם כ"ק אדמו"ר, וזכרונות ממה ששמע וראה אצל חסידים).

מזכרונות זקנו של החתן הרה"ח הרה"ת ר' חיים משה שיחי' בערגשטיין, (הכולל כמה יחידות וסיפורים עם כ"ק אדמו"ר, וזכרונות ממה ששמע וראה אצל חסידים).

יש לציין, שרוב החומר המוגש בזה – נתפרסם בזה לקהל הרחב לראשונה. (כמה חלקים נדפסו בתשורה וורנר-חזן, כ"ה אדר ב' תשע"ט, וניתוספו כאן למען שלימות הענין).

וזאת למודעי: כו"כ מיחידויות ומענות אלו באות על שאלות פרטיות בעבודת ה', ונתפרסמו כאן כי אולי אפשר ללמוד מזה הוראה בעבודת השי"ת. וכמו"כ הרבה מהסיפורים נכתבו אחרי כו"כ שנים ויתכן שנשכחו פרטים וישנם אי-דיוקים.

כאן המקום להודות לכל אלו שעזרו בסידור ועריכת התשורה, ובפרט להחתן שיחי', הרה"ת יעקב אריה לייב שיחי' וורנר, הת' יעקב אריה שיחי' בערגשטיין, הת' לוי שיחי' אסטר, והת' מנחם מענדל שיחי' הלפרין.

הא-ל טוב הוא יתברך, יברך את כל הבאים להשתתף בשמחתנו ואת בני משפחותיהם בתוך כלל אחב"י בברכות מאלופות מנפש ועד בשר, ובקרוב ממש נזכה להייעוד של נשואי הקב"ה וכנס", ועד ל"שמחת עולם על ראשם", מתוך הרחבה ובריאות הנכונה בגשמיות וברוחניות, מתוך מנוחת הנפש והגוף.

בשמחה ובברכה

הרב יעקב יצחק אייזיק ורעיתו שיחיו
לעפקאוויטש

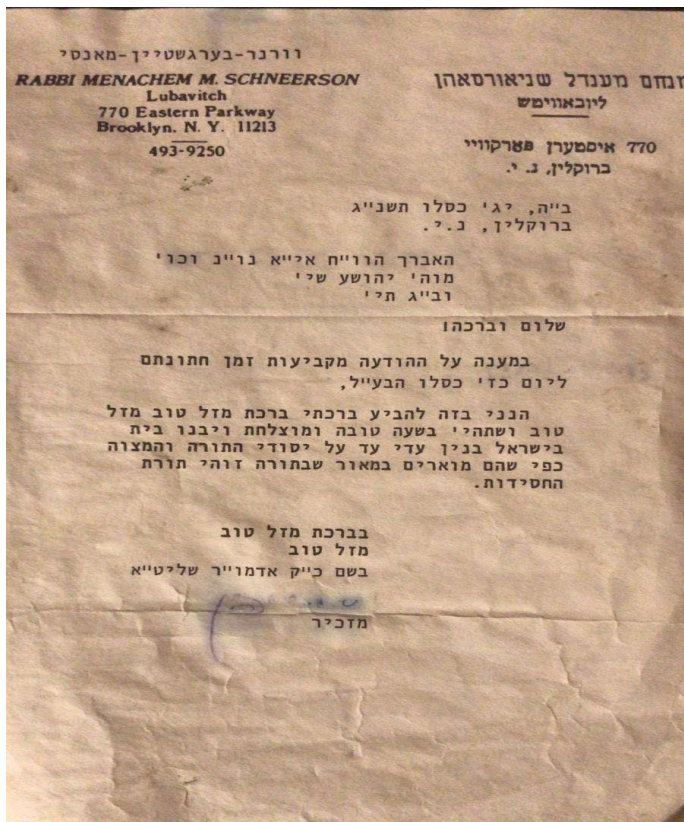
הרב יהושע ורעיתו שיחיו
וורנר

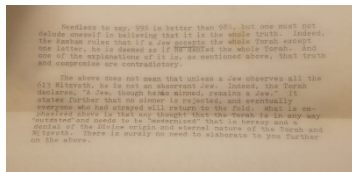
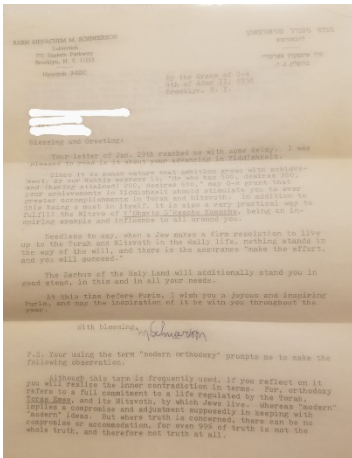
מכתבים

מכתב מכ"ק אדמו"ר להורי החתן על החתונה

מכתב מכ"ק רבינו באנגלית, מתפרסם כאן לראשונה, תודתינו
נתונה לאבי הכלה שיחי', שהואיך למסור מכתב זה שהיה תחת
ידו

By the grace of G-d
4th of Adar ||, 5738
Brooklyn, N.Y.

Miss...
Kibbutz...
Galil Tachton

Blessing and Greeting!

Your letter of Jan, 29th
reached me with some
delay. I was pleased to read
in it about your advancing
in Yiddishkeit.

Since it is human nature that
ambition grows with

achievement, as our Rabbi's express it, "He who has 100,
desires 200, and (having attained) 200, desires 400," may G-
d grant that your achievements in Yiddishkeit should
stimulate you to ever greater accomplishments in Torah
and Mitzvoth. In addition to this being a must it itself, it is
also a very practical way to fulfill the Mitzvo of V'Ohavto
L'Reacho Komocho, being an inspiring example and
influence to all around you.

Needless to say, when a Jew makes a firm resolution to
live up to the Torah and Mitzvoth in the daily life, nothing
stands in the way of the will, and there is the assurance
"make the effort, and you will succeed".

The Zechus of the Holy Land will additionally stand you in good stead, in this and in all your needs.

At this time before Purim, I wish you a joyous and inspiring Purim, and may the inspiration of it be with you throughout the year.

With blessing

P.S. Your using the term modern orthodoxy prompts me to make the following observation.

Although this term is frequently used, if you reflect on it you will realize the inner contradiction in terms. For, orthodoxy refers to a full commitment to a life regulated by the Torah, Toras Emes, and its Mitzvoth, by which Jews live. Whereas “modern” implies a compromise and adjustment supposedly in keeping with “modern” ideas. But where truth is concerned, there can be no compromise or accommodation, for even 99% of truth is not the whole truth, and therefore not truth at all.

Needless to say, 99% is better than 98%, but one must not delude himself in believing that it is the whole truth. Indeed, the Rambam rules that if a Jew accepts the whole Torah except one letter, he is deemed as if he denied the whole Torah. And one of the explanations of it is, as mentioned above, that truth and compromise are contradictory.

The above does not mean that unless a Jew observes all the 613 Mitzvoth, he is not an observant Jew. Indeed, the Torah declares, “A Jew, though he has sinned, remains a Jew.” It states further that no sinner is rejected, and eventually everyone who has strayed will return to the fold. What is emphasized above is that any thought that the Torah is in any way “outdated” and needs to be “modernized” that is heresy and a denial of the Divine origin and eternal nature of the Torah and Mitzvoth. There is surely no need to elaborate to you further on the above.

תרגום חפשי ללה"ק

ב"ה, ד' אדר ב', ה'תשל"ח
ברוקלין נ.י.

העלמה ...
קיבוץ ...
גליל תחתון

מכתבך מה-29 בינואר הגיע אלי באיחור-מה. נהניתי לקרוא בו על
התקדמותך בענייני יהדות.

מאחר שהטבע האנושי הוא שהשאיפות גדלות עם ההישגים,
ובלשון רבותינו, "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, (ולאחר שהשיג)
מאתיים רוצה ארבע מאות", יתן ה' שהשיגיך ביהדות ימריצו אותך
להישגים גדולים והולכים בתורה ובמצוות. בנוסף להכרח שבדבר זה
כשלעצמו, זוהי גם דרך מעשית מאוד לקיים את מצוות "**ואהבת**
לרעך כמוך", בכך שתהווי דוגמא מעוררת השראה והשפעה על כל
סביבתך.

מיותר לומר, שכאשר יהודי מחליט בתוקף לעמוד בדרישות התורה
והמצוות בחיי היום-יום, אין דבר שיעמוד בדרכו של רצון זה, ונתונה
לו ההבטחה "יגעת ומצאת".

בנוסף לכך, זכותה של ארץ הקודש תעמוד לך בנושא זה ובכל
הצטרכויותיך.

בימים אלה הסמוכים לחג הפורים, הנני מאחל לך פורים שמח ומעורר
השראה, ויהי רצון שהשראתו תהיה אתך למשך כל השנה כולה.

בברכה
חתי"ק

נ.ב. השימוש שלך בביטוי "אורתודוקסיה מודרנית" מניע אותי לציין את ההערה הבאה.

אם-כי ביטוי זה נמצא בשימוש תדיר, אם נתבונן בו נגלה את הסתירה הפנימית שבו. שכן, "אורתודוקסיה" פירושה מחויבות מלאה לחיים המונחים על-ידי התורה, **תורת אמת**, ומצוותיה, שיהודים חיים על-פיהם. לעומת זאת, מהמלה "מודרני" משתמעת פשרנות והסתגלות, כביכול בהתאם לרעיונות "מודרניים". אלא שבעניין הנוגע לאמת, אין מקום לשום פשרות והתאמות, שכן אפילו 99% מהאמת אינם כל האמת, ולכן אינם אמת כלל.

מיותר לומר ש-99% עדיפים על 98%. אבל אל לו לאדם להשלות עצמו באמונה שזוהי כל האמת. למעשה, הרמב"ם פוסק שאם יהודי **מקבל על עצמו** את כל התורה מלבד אות אחת, הוא נחשב כמי שמכחיש את התורה כולה. ואחת ההסברים לכך הוא, כאמור, משום שאמת ופשרה סותרות זו את זו.

הכוונה באמור לעיל אינה שכל עוד יהודי אינו שומר את כל תרי"ג המצוות אין הוא נחשב יהודי שומר מצוות. למעשה, התורה מצהירה ש"ישראל, אף-על-פי שחטא, ישראל הוא". היא מוסיפה וקובעת שאף חוטא אינו נדחה, ובסופו של דבר כל אלו שסטו מן הדרך ישובו אל העדר. מה שהודגש לעיל הוא שכל מחשבה שעל-פיה התורה, במובן כלשהו, היא "מיושנת" וזקוקה ל"התחדשות" – מהווה כפירה והכחשת מקורן האלוקי וטבען הנצחי של התורה והמצוות. בוודאי אין צורך להוסיף ולהרחיב עבורך בנושא האמור.

מזכרונות זקנו של
החתן הרה"ח הרה"ת
שמחה בונם שיחי'
וורנר

כמה הוראות מיחידויות

לימודי חול:

לערך בשנות תשט"ו-ט"ז נכנסתי עם אמי ליחידות. היחידות הייתה ארוכה, למעלה מעשרים דקות, והרבי דיבר הרבה עם אמי.

אמי רצתה שאכנס ללמוד במסלול בשיבת תורה ודעת שבו לומדים כמה שעות לימודי חול, ואני לא רציתי. הסכמנו שנשאל את הרבי, וכפי שיאמר - כן נעשה.

כשאמי שאלה על זה הרבי ענה לה: הוא כבר בן שבע עשרה, ומאחר מידי להתחיל "היי סקול" [= תיכון].

בהמשך לזה אמר: "משיח קומט באלד איז וואס דארף ער לערנען לימודי חול?" [= משיח מגיע תיכף, א"כ מדוע הוא צריך ללמוד לימודי חול?].

זה היה אחרי פטירת אבי ז"ל, ואמי עדיין גרה בפראוידענס. אמי שאלה את הרבי אם כדאי לעבור לניו יורק. הרבי ענה שהיות שהקהילה בפראוידענס עדיין משלמת לה, ובאם תעבור לניו יורק מסתמא יפסיקו מלשלם, אינו כדאי לעת עתה לעבור.

ואמר לי, שכתשלום חוב לאמי בנוגע להיי סקול, שאסע לפראוידענס פעם בארבע שבתות.

מוצאי יו"ט בקבלת כוס של ברכה

אבל אמר לי שכשאהיה שם, אקבץ את הילדים הנמצאים שם, ואעשה איתם מסיבות שבת. ואמר "און דאס שטייט יא אין די תורה" [= וזה כן כתוב בתורה], והדגיש בקול את המילה "יא" [= כן].

בסוף היחידות אמי שאלה את הרבי אם היא יכולה לשלם לו עבור זמנו. הרבי השיב לה: "מיין גרעסטע געצאלט איז, אז איך קען טאן א אידן א טובה" [התשלום הכי גדול עבורי הוא שאני יכול לעשות טובה ליהודי].

~

בהמשך הזמן הגיעו כמה תמימים מ770 ללמוד חסידות עם קבוצה של תלמידים בתורה ודעת. אני למדתי עם ר' נחמן סודק ע"ה, ופעם אחת הוא הביא אותי לפארבריינגען של הרבי.

בין השיחות ניגשתי לרבי עם כוסית לחיים וביקשתי ברכה. הרבי שאל אותי מה שמי, אמרתי 'שמחה בונים' ומיד הרבי סיים "דו ביסט ורנר, און די מאמע הייסט לאה" [= אתה ורנר, ואמך נקראת לאה]. (זה היה כשנה-שנתיים אחרי היחידות עם אמי).

ביקשתי ברכה איך זאל זיין א איד [= שאהיה יהודי], והרבי אמר "א איד ביסטו, זאלסט ווערן א חסיד" [= יהודי - הינך, שתהיה חסיד].

~

בתקופה שהייתי בתורה ודעת, שאלתי שלפעמים אני שומע עניינים והשקפות מוועלטישע מענטשין ולפעמים מתפעלים מזה. הרבי אמר "ס'ניט וואס דו זאגסט נאר וואס די תורה זאגט. און די תורה איז קלוגער און די תורה ווייסט" [= זה לא מה שאתה אומר, אלא מה שהתורה אומרת. והתורה היא חכמה והתורה יודעת]. (אני זוכר ברור את שתי הלשונות).¹

¹ את השאלה הזאת שאלתי אז גם במכתב לדודי ר' אשר וורנר ז"ל אב"ד טבריה, וענה לי במכתב, "פון וועמען ווערסטו נתפעל פון מענטשן וואס ליגען אין גשמיות? [= ממי הנך מתפעל, מאנשים שמונחים בגשמיות?] דעת שוטים אינו כלום".

ביחידות למחנה ישראל

באותה תקופה כתבתי מכתב להרבי בקשת ברכה בנוגע ליראת שמים. הרבי ענה "להיות זהיר בטבילת עזרא".

בקשר לזה גם דבר מעניין, שאלתי פעם על אחד שאמר לי שהוא רוצה ללכת ללמוד בישיבה אבל לא לתו"ת, ושאל אותי לאן ללכת. שאלתי את הרבי לאיפה לשלחו? הרבי כתב "מקום שמתפללים עם חיות וזהירים בטבילת עזרא".

~

ביחידות להחתונה בירך אותי ואת זוגתי תחי' שיהיה לנו בית שהיא ליכטיג און ווארעם ושישפיע ארום און ארום.

~

שאלתי פעם עצה לריכוז בתפילה וענה לקחת כמה שורות מהתפילה ולהתמקד עליו וכל יום להוסיף עליו.

~

פעם אמר לי ביחידות בשם הבעש"ט "מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה" מן המצר דווקא.

~

ופעם אחרת אמר לי בנוגע ענינים בעבודת ה' "מעט מעט אגרשנו".

מר' ניסן נעמענאוו:²

פעם ביחידות אמר לו כ"ק אדמו"ר, שבתניא כתוב שהתפלה תיקח שעה ומחצה, והיום ומספיק לקצו שלישי, היינו שעה, אח"כ התבטא ר' ניסן ששעה הכוונה מהודו עד אך צדיקים. (ללא כולל קרבנות ותהילים יומי)

בקשר ללימוד פרקים מ"א מ"ב תניא,³

אבי החתן שיחי' מקבל דאלר מהרבי

² ר' ניסן נעמענאוו, נולד י"ג מנ"א תרס"ד, היה מהעובדים הגדולים בתומכי תמימים, אח"כ משפיע בישיבות תו"ת בנעוול, סמורקנד, וברונויא שבצרפת, אדמו"ר מהוריי"ץ התבטא עליו שהוא "עובד אלוקים"

³ (פרקים אלו עוסקים ביחוד בחיוב הקדמת היראה לקיום מ"ע והאיך שזה יסוד ועמוד כל העבודה)

פעם התבטא שלא צריך להתפעל מזה אם הענינים של פרק מ"א ומ"ב בתניא לא מונחים מספיק גם אם התייגע הרבה בזה, שהרי זה עבודה לכל ימי חיך, חסידים היו לומדים פרקים אלו עד שזה נהיה להם המחשבות זרות שלהם כשלמדו מאמרים אחרים.

זוכרני שפעם כשישב בשבע ברכות של נכדו, בכה בהזכירו ל' התניא בפמ"א כהאי תורא . . לא שריא ביה קדושה.⁴

גבי הזהירות של תפילה בציבור היה ר' ניסן אומר שאצלנו מנין הוא מאוד חשוב, ואפי' כאשר אחד מתפלל באריכות, יזהר לשמוע חזרת הש"ץ והקדישים וכו', אבל היה אומר שכאשר המנין רץ ממני, אני לא חייב לרוץ אחריו.

פעם התבטא, שכאשר הוא חושב איפה היה צריך להיות, ואיפה הוא בפועל, הוא רוצה להתחבא מתחת לשולחן.

מר' פרץ מוצקין:⁵

ר' פרץ התבטא פעם שכאשר הרבי אומר מאמר, ושואל שאלה ומתרץ וכו' אתם חושבים שהרבי אומר פשעטלאך, שאלות ותירוצים?

מסתמא יש שאלה על נשמה זו, ותירוצן מנשמה זו, וסיים, איני יודע מה נאר מ'דארף קוקן איידל.

---

4 תניא פרק מ"א דף נ"ז ע"א, הובא מל' הזהר פרשת בהר "כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא ה"נ איצטריך לבר נש לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא כו' ואי האי לא אשתכח גבי לא שריא ביה קדושה כו"

5 ר' פרץ מאצקין, נולד בנעוועל תרנ"ד, משחר נעוריו נראו בו כבר תכונות חסידיות ומגיל בר מצוה היה מופרך אצלו תאוות היתר, עבר ללמוד בתו"ת בשנת תרס"ט, היה המשפיע של קהילת חב"ד במאנטריאל.

שמעתי ממנו פעם בהתוועדות בנוגע 'האיש פשוט' דמה כבר יש לו, מה ראה ומה יודע, אבל איך הוא נראה.

אבל אני שכן ראיתי וכן למדתי, כאשר אני חושב איפה אני, נשבר לבי בקרבי..

ר' פרץ פעם דיבר במעלת אמונה פשוטה, סיפר ע"ז כמה סיפורים:

היה יהודי פשוט כפרני שהיה נכנס להעיר כל חודש לברר אם יש באותו חודש - יו"ט. פעם נכנס להעיר וראה שכל אנשי העיר בחוץ ומתענים ומתפללים. שאל את הרב מה קרה שכולם בחוץ, והרב ענה שהיום יש תענית של עצירת גשמים.

שאלו היהודי ולמה זה סיבה לתענית, כאשר אני צריך לגשם אני מתפלל להקב"ה שאני צריך לגשם, ומיד יורד גשם. היהודי התחיל להתפלל ומיד ירדו גשמים.

ור' פרץ הסביר, באם היהודי היה מתחיל לעשות חשבונות, ע"פ טעם ודעת (אם ראוי הוא שתפילתו תועיל) לאו דווקא שהיה פועל שירד גשם. רק התנועה של כי אתה אבינו (שפשוט אצלו שהקב"ה אביו ובוודאי ישמע תפילתו) - האמונה פשוטה זהו מה שגרם.

~

עוד סיפר על יהודי פשוט שאדמו"ר מהר"ש הורה לו ללמוד צאנה וראינה, פעם נפטר ל"ע אחד מילדיו, ואמר לכל הנאספים לצאת מהחדר, ועשה כמעשה אלישע, שם פיו על פיו ועיניו על עיניו והחיל את הילד. ואמר שכך קרא בצאנה וראינה, שכך עשה אלישע וזה עבד!

ור' פרץ סיים, שבוודאי היה זה כוחו של הרבי, אבל רק כח אמונה זה שהונח זה אצלו בפשטות הוא מה שגרם שהיה יכול לעשות מה שעשה.

ר' פרץ מוצקין

~

גם סיפר מהרבי הקודם שהיתה עגונה בימי הצ"צ, שביקשה מאת הצ"צ שיעזור לה למצוא לה בעלה, באותה תקופה זו לא קיבל הצ"צ יחידות. היתה לה ילד אלם, ונתנה בידו למסור להצ"צ והתחבא הבן מתחת השולחן בחדר הצ"צ, וכאשר הצ"צ נכנס נתן הילד הפתק לצ"צ, והגבאי התחיל היתכן, והצ"צ אמר לו להגבאי "שא שא אמונה פשוטה מאכט ליכטיג פאר די אויגן" והצ"צ אמר להילד לך לאימא ותגיד לה ללכת למקום פלוני כו'. וכך נושעו שניהם האשה נודעה לה מקום בעלה והילד התחיל לדבר. האשה היתה בהתפעלות, אמרה לה הרבנית של הצ"צ שאביה (אדמו"ר האמצעי) אמר שמופתים שייכים לוואלין.

מר' שלמה חיים קסלמן:⁶

ר' שלמה חיים הגיע פעמיים לכ"ק אדמו"ר, באחד הפעמים שהיה כאשר התוועד אמר על אחד מגדולי חסידי פולין שטען שאהבה ויראה אינם שייכים היום, אמר האם השתדלת פעם? שב ללמוד חסידות כמה שעות..

בקשר לקושי ההתמודדות עם נסיונות וכו', אמר שבשעת הניסיון לחשוב ריש פרק מ"א תניא.⁷

מר' מענדל פוטרפאס:⁸

כאשר הגיע ר' מענדל פוטרפאס לכ"ק אדמו"ר בפעם הראשונה בתשכ"ד תקופה קצרה אחרי יציאתו מרוסיה, התוועד ב770, לא דיבר הרבה, אבל היה פארבריינגען מלא אור.

---

⁶ הרב שלמה חיים קסלמן, נולד בזיטאמיר להוריו שהיו חסידי קוידנוב, בשנת תרס"ט עבר ללמוד ביישיבת תו"ת, בתר"פ מינה אותו אדמו"ר מהורש"ב למשפיע בתו"ת סניף רוסטוב, ומאז נהיה למשפיע למאות תלמידים, משנת תש"ט עבר לאה"ק והיה המשפיע ביישיבת תו"ת לוד - כפר חב"ד, תלמידיו נפוצים היום בכלרחבי העולם כרבנים ומשפיעים ושלוחי כ"ק אדמו"ר, אדמו"ר מהוריי"ץ התבטא עליו "כנף בגדו של שלמה חיים יהיה קדוש".

⁷ המדובר האיך שכל אדם בכל רגע הוא כעומד לפני מ"ה הקב"ה ובוחן לבו וכליותיו וכו'.

⁸ ר' מענדל פוטרפאס, ידוע אצל חסידים כ"ר' מענדל" נולד בתרס"ח, בשנת תר"פ עבר ללמוד בתו"ת סניף קרעמענטשוג, חסיד נלבב ואיש מס"ג, התעסק בזיוף מסמכים ודרכונים פולניים עבור חסידי חב"ד שרצו להימלט מברית המועצות, ובגלל זה ישב במאסר בסיביר כשמונה שנים, יצא מרוסיה בשנת תשכ"ד, בשנת תשל"א מונה ע"י כ"ק אדמו"ר כמשפיע של כפר חב"ד ויישיבת תו"ת, תמיד עבד את ה' בשמחה מלאה על אף היותו בעל יסורים.

שמעתי פעם ממנו ששמע מסוחר אתרוגים שהוא היה אצל כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ושפעם הרבי הראה לו אתרוג יפה, אבל היה פסול, ואתרוג שלא היתה יפה, אבל כשרה. ואמר דשייך שלאחד יהיה לו חסרונות, אבל תוכנו הוא טוב.

ר' מנדל פוטרפס ור' ברוך שיפרין יושבים בהתוועדות (אבי החתן שיחיו' עומד מאחור)

פעם בהתוועדות אצל כ"ק אדמו"ר, ר' אשר ששונקין התחיל לרקוד לפני הרבי, ושמעתי מישהוא אחר אומר לר' מענדל שר' אשר עושה הצגה. אמר לו ר' מענדל ר' אשר אינו עושה הצגות, הוא אומר מה שעל הלב שלו.

סיפר, שפעם היה התוועדות, ור' הענדל ור' איצ'ע דער מתמיד ישבו ביחד. ובאמצע התחילו להתווכח חזק על איזה שהוא ענין. ואחרי הוויכוח המשיכו להתוועד ביחד. ור' מענדל אמר שחשב לעצמו למה היו צריכים להתווכח ברבים. האט ער פארשטאנען שרצו להראות להמסובים שאפשר שיהיו חלוקי דעות ואעפ"כ להישאר ידידים.

פעם בסוכת ור' מענדל התוועד בסוכה נכנס אחד (שלא מאנ"ש) ואמר לו שלא היו לא ילדים, ור' מענדל ברכו שלפני שנה להתברך בילדים, וב"ה נולד לו ילד. ר' מענדל לא ריחק אותו רק אמר לו שכתוב בספרים שיצחק התעוור מקללה של אבימלך ולכאורה איך קללה של אבימלך יכול להשפיע? רק כאשר מתכוונים באמת אפי' של אבימלך

יש השפעה. לבסוף התבטא שאצל הרביים כוחם אינם משמות, אלא שהצער של השני נהיה צער שלהם, ובמילא זה פועל.

ובאמת אתה יכול גם, רק שאצלך הציפורניים שלך מגיעים לפני הראש של השני..

ביחס לקושיות על קורות העולם והאיך יכול להיות ענינים מסויימים וכו', אמר שקושיא זה קליפה.

וסיפר שכאשר הוא היה בסיביר, כאשר הוא התפלל בימים נוראים בוכל מאמינים, חשב לעצמו האם זה נכון שהכל מאמינים? גם פה ברוסיא? אבל אמרתי לעצמי שקושיא זה קליפה!

אבל לשנה הבאה קיבלתי מענה על שאלתי. היה אחד מאוד גס שהגיע אליו אחרי יוה"כ וסיפר לו שהוא יהודי, ושסיפרו לו אתמול שהיום זה יום קדוש ליהודים, הבין הלה שזה יוה"כ. וזכר מאביו הפסוק שמע ישראל, וחזר ואמר פסוק שמע ישראל כל היום כולו. וסיים ר' מענדל שעכשיו הבין ש"וכל מאמינים".

פעם שאלתי אותו איך שייך, שבהיותו עצור במאסר קשה כעונש על זה שהפיץ יהדות ועדיין היה בשמחה. השיב שהלוא בתניא מוסבר שיסורים הם מעלמא דאתכסיא. שאלתי, אבל מי אוחז במדריגה כזו? השיב, כל אחד מאמין בזה, ואצל אחד זה מונח יותר, ואצל השני פחות. שאלתי, שכל זה הוא בראש אבל המקל מכה בגופו? והשיב, דכאשר מונח זה בראש, הגוף פחות מרגיש המקל. (דער גוף פילט ווייניגער דעם שטעקן).

מר' ישראל דזייקאבסאן⁹

כאשר התחלתי ללמוד חסידות, ר' ישראל דזייקובסאהן אמר לי שהרבי הקודם פעם אמר שאנו לא מאותו שבט שכל פעם אחרי

⁹ ר' ישראל דזייקאבסאן, נולד בתרנ"ז, למד בתנ"ת ליובאוויטש, היגר לאמריקא בסוף בתרפ"ו לערך ועזר הרבה ליציאת כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ מרוסיא, הקים ישיבת אחי תמימים עבור

שאוכלים לוקחים קנה מידה ומוודדים את עצמם באם השמינו. (דעד"ז לא כל פעם אחרי שלומד חסידות לחשוב ולמדוד בעצמו מה זה פעל עליו ואיך הוא משתנה, רק אחרי משך זמן שעוסק בזה יראה שינוי גדול).

שמעתי ממנו פעם שכאשר אדם מתפלל עם פירוש המילות משך כמה שבועות מתחיל לחיות באוויר אחרת.

כאשר הייתי בחור צעיר בהתחלת למדי דא"ח, למדתי המאמר בתו"א פרשת נח שאדה"ז אומר שמורגש אצל יהודי שרוצה לעזוב את הכל, ולתת הכל לה', אמרתי לו שאינני מרגיש את זאת, אמר שזה סימן שעדיין לא התעסקת בעבודה..

מר' שמואל לויטין:¹⁰

פעם דיבר ר' שמואל לויטין על הזהירות שצריך להיות במחשבה, וסיפר שפעם היה ניכר ברחוב מי הוה חסיד חב"ד, לא בכובעו, שלא לבשו שטריימל, אלא שכובעו היה עקום, מצד שבהלכו ברחוב היה פארטראכט בחסידות.

צעירים יהודים שהתקרבו לחב"ד, וגם סייע לאדמו"ר מהוריי"ץ לברוח מפולין במלחמת עולם השני. כשהוקם ישיבת תול"ת בניו יארק נהיה לאחד מן המשפיעים בישיבה.

¹⁰ ר' שמואל לויטין, נולד בתרמ"ג, מראשוני תלמידי ישיבת תול"ת בליובאוויטש, שמש ברבנות בכמה ערים ברוסיה ובליטא, ואף זכה לשמש תקופה מסוימת כרב החצר של הרבי, בשנת תרצ"ז נשלח כשד"ר בארה"ב, אך אדמו"ר מהוריי"ץ הורה לו לא לחזור לאירופא, שמש גם כמשפיע בישיבת תול"ת המרכזית ב7705. נפטר אלול תשל"ד ואף זכה שכ"ק אדמו"ר יצא להלווייתו.

ר' שמואל שומע דא"ח מכ"ק אדמו"ר

פעם דיבר בהתנועדות שלהרבי יש ווייטער קוק, ולנו יש קורצע קוק (להרבי יש ראייה רחבה ואנו יש לנו ראייה צרה) וסיפר שהוא הגיע לאמריקה (אשתו נשארה בפולין) בהתרצ"ט, וכמה פעמים רצה לחזור לפולין והרבי הקודם כתב לו שמי יודע אם היל"ת תפרוץ מלחמה בפולין ולטובתו ולטובת החסידים שהוא ישאר באמריקא.

אחד שם שאל אותו א"כ שהרבי ידע, למה לא אמר לכולם לברוח, ענה לו: אתה מסכים שהרבי הוא בדרגא שאתה לא שם, כשתגיע לשם אז תוכל לשאול שאלות.

מר' יוסף דוב קסטל:

שמעתי מהרב יוסף דוב קסטל (שהיה ש"ב, שאביו ר' אברהם מרדכי היה אח לאבי זקני הרה"ק ר' יהודה ליב סלונימר (קסטלניץ)).

פעם היה חולה והיה בבית רפואה, והרבי הגיע לבקרו (זה הי' בהת"ש לפני הנשיאות) והרבי שאלו באם הוא שמוח. ענה שהיה פעם אצל הסלונימר, והיה שם אחד, זקן – כפוף, שאמר שרוצה למות כבר.

שאל אותו הסלונימר בן כמה הוא, ענה בן שמונים, אמר לו כדאי לחיות שמונים שנה בכדי להניח תפילין פעם אחת. וסיים ר' יוסף דב, שב"ה הינחתי תפילין פעם אחת, ולכן אני שמח. והרבי אמר לו שיש על זה מקור בנגלה.

סיפר לי גם שפעם זקני היה אצלו לשבת בבראנאוויץ, וליל שבת לפני הסעודה הגיע מכל העיירה, זקנים עם נערים. ונתלו מעל חלונות הבית לשמוע את ר' יהודה ליב עושה קידוש.

מר' משה וובר:¹¹

פעם אמרתי לר' משה וובר שהענינים המבוארים בתניא פרק מ"ו לא מדברים אלי. אמר לי שזה אינו קשיא אלא תיובתא.. (שאיך אפשר שלא יתפעל מזה)

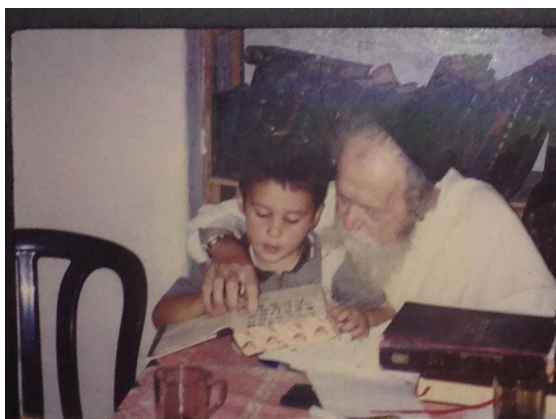
אמר, שכאשר הוא חשב על זה הוא נהיה מלא שמחה, וכשהוא מתפלל עם זה אז זה אחרת לגמרי.

---

¹¹ ר' משה וובר, נולד בירושלים בשנת תרע"ד ונקרא ע"ש זקנו הישמח משה זצוק"ל מאוהעל, למד בישיבת תורת אמת חב"ד - ירושלים, מגדולי תלמידי המשפיע הנודע ר' אלטער שמחוביץ, מונה ע"י אדמו"ר מהוריי"ץ כמשפיע בישיבת תורת אמת ולקהילת חב"ד ירושלים, עסק במרץ במבצע תפילין וקירב מאות בע"ת לאביהם שבשמים.

ראיתי אותו קצת זמן אחרי שאמי ע"ה נפטרה, ואמרתי לו שאני שבור מזה, חזר לי מאמר המשנה ההולך בדרך ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה כו', ולכאורה הרי הוא משבח הקב"ה, אלא שתורה ומצוות יותר גבוהים מזה. ואיך אפשר להיות שבור? הרי יש לך תורה ומצוות?

ר' משה וובר לומד אלף בית עם אחיו של החתן שיחי'

פעם נפגש עם הריבניצר, הריבניצר תפס ידו ואחזו כעשרים דקות. פעם דיבר על זה שאפ"י אחד שהוא גם מאוד ומונח בעולם הזה, בפנימיותו מכיר שגשמיות העולם אינו העיקר, והראיה: כאשר לאחר מאה ועשרים כשמספידים אותו, אינם מספידים אותו על עשרו ועל גדולתו, אלא על טובות שלו שעשה לאחרים, אלא שלהיות שהוא מונח כ"כ בטינוף אינו יודע בעצמו איך לצאת מזה. בתקופה שאחרי ג' תמוז התקשרתי פעם לר' משה. ולא הי' יכול לדבר והתחיל לבכות (על המצב) למשך זמן רב.

מר' לייזער ננס:¹²

כשר' לייזער יצא מרוסיא והגיע להרבי שמעתי ממנו כמה דברים ומהם:

פעם בתרע"ט נכנס ר' איצע דער מתמיד¹³ לכ"ק אדמו"ר הרש"ב ובכה מאוד ואמר להרבי שמובא בספרים שלא יקח אחד חומרא על עצמו עד שהוא מוכן למסור נפשו עליו, ויש לו הידור שאינו אוכל משחיטה עד שהוא בעצמו או על ידי שלוחו בודק הסכין. והנה היה במקום והאישה הכינה קוגל בשבילו עם שמאלץ שהגיע מהסכין שבדקו, וכמעט אכלו ומאיזה שהוא סיבה בפועל לא אכלו, ובאמצע רצתה האישה לו וצעקה שבטעות החליפה השמאלץ המיוחד לו עם בשמאלץ אחר. אבל בכה שכמעט נכשל ואולי זה סימן שזה החומרא לא שייך אליו. הרבי הרגיעו ואמר לו שזה אינו, ושזה הידור יפה ואפשר לו להמשיך בזה.

פעם היתה נערה בעלת תשובה שהוריה כעסו מאוד ולא רצו לדבר איתה, אמר להם ר' לייזר למה אתם לוקחים ממנה אריכות ימים, שהרי התורה אומרת על כיבוד אב ואם למען יאריכון ימך.

---

¹² ר' לייזער ננס נולד תרנ"ז, למד בתו"ת בליובאוויטש, היה תפוס במאסר בסיביר כעשרים שנה, ולא חלל אף שבת א' עד שהפקידים כינו אותו בשם "סאבאטא" (שבת ברוסית) ע"ש עקשנותו בשמירת שבת, זכה אח"כ לעלות לאה"ק (כברכת אדמו"ר מהוריי"ץ), האריך ימים ונפטר כבן מאה שנה.

¹³ ר' יצחק הוורוויץ המכונה בשם ר' איצע דער מתמיד, נולד בשנת תר"ג, כבר משחר ילדותו ניכר בו גדולתו והתמדתו העצומה שהיה שוקע בלימודו עד שעות המאוחרות בלילה, למד בתו"ת בליובאוויטש והיה ידוע כבעל דרגא גדול, אדמו"ר מהוריי"ץ התבטא עליו פעם שהוא איש אלוקי, נספה בשואה בשנת תש"ב בריגא, על תיאור רגע פטירתו מסופר, שהנאצים העמידו יהודים רבים על מנת שיחזו במראה שריפת בית הכנסת עם היהודים הנמצאים בתוכו. ובתוך בית הכנסת נאספו כל גדולי החסידים, והחסיד הרב איטשע דער מתמיד, הוציא את הספר תורה מארון הקודש ואמר: "אנו זוכים לקיים מצות מסירות נפש על קידוש השם ועלינו להיות בשמחה" ופרץ בריקוד עם הרב יחזקאל פייגין, ובתוך כך הבעירו הנאצים את בית הכנסת ויצאה נשמתם של כל השהים בתוכו.

~

ר' י"י הכט סיפר שהרבי הרי"ץ אמר שהכיס ריק מכסף אבל מלא בטחון.

~

ר' אבא פליסקין אמר שאחד מהתנאים לקבל חסידות היא להשפיע על אחרים או אפי' לקבל על עצמך להשפיע על אחרים.

בקבלת כוס של ברכה

אבי החתן שיחי' בקבלת כוס של ברכה

מזכרונות זקנו של
החתן הרה"ח הרה"ת ר'
חיים משה שיחי'
בערגשטיין

הכניסה לתומכי תמימים

אחרי פסח תשכ"ד אבי רצה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בארץ ישראל לשנה, וש אחרי זה אחזור לאמריקה ללמוד באוניברסיטה. היה לי מכתב המלצה מר' זידל עפשטיין - הר"מ שלי בישיבת חיים בערלין, ונכנסתי ללמוד בישיבה בבאר יעקב. באותו זמן לא היה מקום לישון בפנימיה למשך חמש שבועות וישנתי אצל דוד שלי בכפר חב"ד, ונסעתי כל יום לבאר יעקב.

הימים היו חמים, וחליתי מהנסיעות בכל יום. דודי (ר' יחזקל (חאצקל) שפרינגער ע"ה ויבלחט"א ר' דובער שייקעוויץ) שכנעו אותי שאכנס ללמוד בישיבת תו"ת בכפר חב"ד למשך חמשת השבועות.

השתכנעתי ולבסוף נשארתי בתו"ת.

בהתחלה חשבתי להישאר עד סוף השנה ולחזור לאמריקה כמתוכנן. לפני פסח כתבתי לרבי את תוכניותי, והרבי ענה לי: "בנוגע להחלטתו אודות השנה הבאה, יחליט יותר קרוב להתחלת שנת הלימודים הבאה" (התוכן, הלשון אינו מדויק).

בפועל, בסיום השנה תכננתי לחזור לאמריקה והוריי קנו לי כרטיס טיסה ליום חמישי בשבוע.

בליל שלישי טיילתי עם ידידי ר' שמואל ראדל שיחי' וסיפרתי לו את החלטתי. והוא סיפר לי את הסיפור שאירע איתו, שאביו רצה להכניסו לעבוד בחנות, ושהרבי ענה לו השתדלנו איתו מלמטה ומלמעלה שהוא ישאר בישיבה (הסיפור בארוכה התפרסם לאחרונה ב¹⁴JEM). אמרתי לו שהוריי כבר קנו כרטיס, והוא יעץ לי להיכנס לביתו של ר' שלמה חיים קסלמן, שגר לא רחוק משם, ולדבר איתו על זה.

¹⁴ ראה:

https://www.chabad.org/therebbe/livingtorah/player_cdo/aid/4127358/jewish/Waiting-for-an-answer.htm

הלכנו לביתו של ר' שלמה חיים, נכנסנו, שמואל ראדל עזב ונשארתי לבד. סיפרתי הכל לר' שלמה חיים. בהתחלה הוא אמר לי "אני שמח מאוד שנתעוררת על זה לבד" ... [כך היה דרכו של רש"ח, שהיה ממתין שהבחור יתעורר מעצמו].

דיברנו על העניין משך זמן והשתכנעתי.

החלטתי להישאר.

זקני הרה"ח ר' אברהם בערגשטיין ז"ל היה באותה תקופה בהתוועדות של הרבי, ובין השיחות ניגש להרבי ואמר לו שנכדי נשאר בישיבה, ומה יהיה איתו עם פרנסה?

והרבי ענה לו "ס'איז אויף מיין אחריות" [= זה על אחריותי].

המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן

יחידות אצל כ"ק אדמו"ר

בשנת תשכ"ט נכנסתי ליחידות.

ואקדים:

כשבאתי לתומכי תמימים בשנת תשכ"ד ראיתי עולם חדש. התרשמתי מאד מדמותו ועבודתו של המשפיע המפורסם והמהולל הרה"ח ר' שלמה חיים קסלמן ז"ל, ובשיעוריו ובהתוועדויות ה' דורש מאתנו שנתמקד על שתי ענינים עיקריים בדרכי החסידות, והם עבודת התפילה ועבודת האתכפיא.

אצלי נתקבל הרושם שמדת ההצלחה בעבודת התפלה תלוי במדת ההצלחה בעבודת האתכפיא, ואם ישנו חסרון בענין האתכפיא, יחסר בשלימות עבודת התפלה. וענין זה הטריד אותי מאד, ובפרט לפי מה שנתבאר בדא"ח שעבודת האתכפיא הוא הביטוי של מצות "קדש עצמך במותר לך", שלדעת הרמב"ן הוא מצות עשה דאורייתא. ומכאן הסקתי שמי שאינו עוסק בעבודת האתכפיא הרי הוא חסר במצוה א' מהמצוות ר"ל. בנוסף על כך, האותיות שבו ה' רש"ח ז"ל מסביר ענין האתכפיא הביאו אותי להסיק שענין האתכפיא הוא לשבור את רצון הנה"ב – "ברעכין" כפשוטו, בכל דבר או הנהגה ששייך בו ענין של הנאה, גם בהענינים הכי פשוטים של הגוף. והאופן שנתפרש לי – העיקר הוא להתנהג באופן שהוא היפך רצוני תמיד. וזאת המחשבה לא נתנה לי מנוח והעיק לי על כל צעד ושעל. הרעיון הזה, הרי יוביל את האדם להתנהג באופן קיצוני, לדוגמא להתלבש בלבושים לא מתאימים, ללכת כגבן, מתוך ביטול מדומה, וכו'.

במשך שהותי בתו"ת כפר חב"ד הטרידו אותי מחשבות אלו, ובמשך השנים התחזק אצלי הרגש שלילת הדבר, כי בכל ענין של רשות שהתעסקתי בו החזקתי את עצמי כעבריין ושאינני עובד את ה' כנדרש כי לא רציתי להתנהג באופן קיצוני ו"לשבור" ("ברעכין" בלשון הרש"ח ז"ל) את רצון נפש הבהמית עד קצה האחרון.

ביחידות זו החלטתי לשאול דעת כ"ק אדמו"ר זי"ע על דבר מצוקתי.

בחלוקת דולרים

כ"ק אדמו"ר אמר לי שיש כאן טעות יסודית בכללות הענין. והאריך בהסברת הדבר איך שאסור לשבור את הגוף, ואדרבה שצריכים לשמור על הגוף הואיל והוא נכסיו של הקב"ה. וציין לכמה מקומות בתורה המדגישים החשיבות והנחיצות בשמירת הגוף והנפש. וכגון נקיון הגוף והצורך ברחיצה, נקיון הפה, סידור האברים – חייבים לדאוג על כל אלו. ועל דרך זה בקשר להלבושים, הלבוש צריך להיות מדוד ומתאים – "אקוראט" – לפי מדת הגוף, אבל לא לפי ה"נייע מאדעס". ואדרבה, מי שלבוש היטב כלפי חוץ הרי הוא עושה קידוש השם ובפרט מי שהוא תלמיד חכם, ואם לא הרי הוא מחלל את ה'.

מכאן המשיך כ"ק אדמו"ר להסביר ענין עבודת האתכפיא והאיר עיני בזה כך שבאתי להעריך עבודה זו באופן אחר לגמרי. כ"ק אדמו"ר אמר לי: נניח למשל שעל הצלחת שלי מונח חתיכת בשר שמן – שאני יודע שלא יוסיף שום ענין בבריאות הגוף, ורק הנפש הבהמית הוא החפץ בה, הנה אז הנני עוסק באתכפיא ("איך פראווע אתכפיא"), שפירושו, "ניט צו ברעכין דעם גוף נאר מצד תוקף גילוי נפש האלקית וויל איך ניט נאכגעבן דעם רצון פון נפש הבהמית" עכ"ל.

[וממילא כל דבר שיש בו תועלת להאדם או יש בזה ענין של לשם שמים (קידוש השם, או בריאות וכדומה) אין צריך להיות בזה אתכפיא. ורק אם אין בזה תועלת של קידוש ה' או בריאות הגוף, אלא

רצון הנפש הבהמית בלבד אזי ישנו החיוב של אתכפיא וגם אז בכוונה הרצוי מצד חיות הנפה"א ותוקפו שאין רצונה "נאכצוגעבין". וברור שאין בזה שום ענין של שבירה כלל.]

(רבינו חזר על הדברים בההתוועדות בשבת הבא).

כ"ק אדמו"ר התייחס גם להטעות שנשתרש בלבי כאילו שהתעלות רוחנית תלוי לגמרי במדת ההצלחה בעבודת האתכפיא ושזהו שער בית אלקים. ועל זה אמר, "יגעת ומצאת תאמין" – על ידי לימוד התורה וקיום המצוות אפשר להתעלות לדרגות הכי עליונות" (אין הלשון מדוייק אלא התוכן). דהיינו, רצה להוציא מדעתי הטעות שהעבודה המרכזית בעבודת ה' הוא האתכפיא ("ברעכין") בעניני היתר ולא ההתמקדות בלימוד התורה וקיום המצוות. וזה טעות, ולכן אמר שעל ידי תורה ומצוות דוקא – ולא עניינים שחוץ מהם – יכולים להתעלות למדרגות הכי עליונות.]

כ"ק אדמו"ר בהתוועדות

כ"ק אדמו"ר אמר לי שלא להתפעל מזה שחברי הגיעו למדרגה מסויימת יום או חדש לפני, שבדברים אחרים יתכן שאני השגתי מה שהם לא השיגו.

בסוף אמר לי ס'געקומען די צייט טאן א שידוך. [= הגיע הזמן להתעסק בשידוך].

מס"נ של כ"ק אדמו"ר הרי"ץ על שמירת שבת של עוד יהודי

בדטראויט היכרתי יהודי בשם ר' יצחק סטארק. אביו היה חסיד של הרבי הרי"ץ. וכאשר הרבי הגיע לבקר בארה"ב בתר"צ, היות שהוא הבין באידיש ואנגלית, הוא היה זה שהיה מתרגם לאנשים מה שהרבי אומר להם. באותו תקופה באמריקא היה נפילה כלכלית, וכולם אבדו כל כספם ורכושם.

היה יהודי אחד שם שעסקו היה במסחר, הוא היה מוכר דברים קטנים, דברים שכולם היו נצרכים להם, כך שעדיין קנו אצלו, והיה גביר גדול. והיהודי הזה עוד הכיר את הרבי מליובאוויטש. והיהודי הזה ביקש מר' לצחק לבקש מהרבי, שיבוא לאכול אצלו סעודה, (וכמובן הכל יהיה בתכלית הכשרות) והוא יתן להרבי חמש ועשרים אלף דאלר (מה שהיה הון רב בשנים ההם, ובפרט בתקופה ההיא).

ר' יצחק שאל את ר' חאצע פייגין¹⁵ שהיה מזכירו של הרבי, ור' חאצע אמר לו שהרבי לא יאכל אצל אדם פרטי. ר' יצחק חזר לאותו היהודי והשיב לו מה שר' חאצע אמר.

אמר לו אותו היהודי, לך להרבי ותאמר שהוא מוכן לתת להרבי מאה אלף דאלר, רק שהרבי יבוא לשתות כוס טיי אצלו בבית. בשמעו זאת, ר' יצחק כבר נכנס בעצמו אל הרבי, לשאול מהרבי בעצמו. כאשר נכנס, הרבי עמד עם רגל אחת נשען על כסא והיה שקוע ברעינותיו. ואמר להרבי מה שהיהודי הזה אמר, והרבי ענה לו שאינו הולך. כאשר שמע זאת ר' יצחק יצא מהכלים, וצעק "דער רבי דארף געלט" (הרבי צריך כסף), השיב לו הרבי, היהודי הזה הוא לא היחיד שזוכר אותי מליובאוויטש, ישנם עוד הזוכרים אותי מליובאוויטש והם כן שומרי שבת, והיהודי הזה דומני שאינו שומר שבת, ובאם אני ילך לשתות

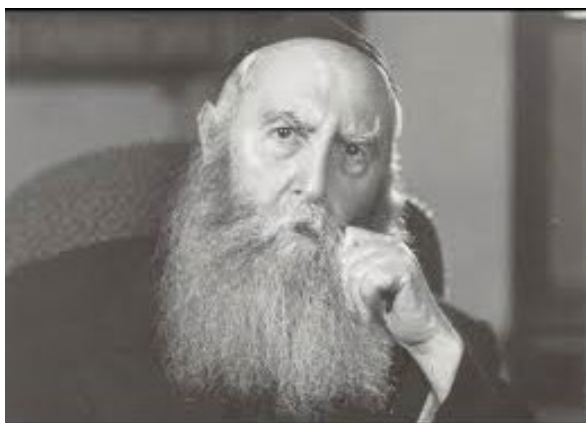
¹⁵ ר' יחזקאל פייגין, המכונה "חאצע" נולד בתרנ"ה, בבחרותו למד בישיבת תנו"ת בליובאוויטש, זכה בשנת תרע"ב להיות א' מהשלוחים של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ליסד ישיבת תורת אמת בחברון יחד עם שאר ה"אריות שבחבורה", עם פרוץ מלחמת עולם הראשונה חזר לרוסיה, בהמשך נהיה למזכירו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ, נספה בשואה בשנת תש"ב בריגא.

אצלו כוס טיי, מה יאמר יהודי השומר שבת כשישמע שהלכתי להיהודי הזה ולא אליו, ויתפרש לעצמו שהשמירת שבת שלו פחות חשוב אצלי מהכסף של היהודי הזה, ואולי מזה יהיה חלישות בהשמירת שבת שלהם, יותר טוב לא לקבל הכסף און ניט אנרירען יענעם'ס שמירת שבת (ולא לפגוע בהשמירת שבת שלהם).

ר' שלמה חיים קסלמן

רש"ח היה תובע ממני לחשוב חסידות כמה דקות בלי מח"ז, אבל היה תובע ניט צו קריכין אין הימל.

פעם שאלתי אותו על כך שיושבים בהתוועדות חסידים הרבה שעות, דלכאו' יותר טוב לשבת וללמוד חסידות. וענה לי 'גדול שימושה יותר מלימודה'.

הרבי הרי"ץ

ר' שלמה חיים סיפר: פעם ישב הרבי הרי"ץ והתוועד עם כערך חמישים חסידים, ותמה למה זה פלא אצלכם שיושב פה אחד, שידוע כל המחשבות של כולכם.

ר' שמחה גורדצקי

בתקופת לימודי בכפ"ח שמעתי פעם מר' שמחה גורודצקי כמה סיפורים, וביניהם: פעם היה חולה גדול, וביקש ברכה מהרבי הרי"ץ. והרבי נתן לו סדר שעי"ז יחיה אריכות ימים. ואמר לו לנסוע לטשקנט ויפיץ שם יהדות. הלך לשם וקיבץ הרבה ילדים ופתח חדר.

בתקופה מסוימת השלטון עקבו אחריו ותפסו אותו.

בזוות של החדר היו שלושים ושלוש אנשים. ר' שמחה דיבר איתם שבאם יביאו אותם לחקירות, שכולם יגידו שעל פי החוק מותר ללמוד לשש ילדים, והם מורים פרטיים.

כולם הסכימו חוץ מאחד שאמר שלא רוצה לשקר.

כאשר קראו להם לחקירות וכולם אמרו שהם מורים פרטיים כו' עד שהגיעו להאחרון ולפני שהיה יכול להגיד משהו, אמרו לו, מסתמא תגיד מה שכולם אמרו. ופטרו אותו.

פעם אחרת קיבל הזמנה להגיע לחקירה. מיד שלח טלגרם להרבי הרי"ץ ושאל מה עליו לעשות. וקיבל תשובה שישנה מקום דירתו.

כאשר הגיע לחקירה, המפקד אמר לו באידיש "איך בין א איד" אבל מה אעשה? ר' שמחה הבין שלזה הרבי התכוון, ואמר להמפקד שיגיד שמקום דירתו שונה, ואינו בתחום של המפקד וכך ניצל.

ר' אליעזר (לייזר) ננס

זכיתי גם להכיר החסיד ר' אליעזר ננס, להלן כמה קטעים ששמעתי ממנו בכפר חב"ד ורשמתי בשעתו - י"א אלול תשכ"ו.

~

ר' שאול דוב זיסלין ז"ל, הנקרא שאול בער קראסלאבער, היה משפיע בשצעדרין. כח ההסברה שלו היה גדול כ"כ, שהיה יכול להסביר פרק תניא לילד בן שלוש.

היה שם יהודי (חסיד) א' ושמו היה מרדכי יעקב משה שהיה יודע רק להתפלל, והיה שומע מהרב הנ"ל שיעורי תניא יסודיים. פעם א' ראה איך שאחרי השיעור הבחורים הולכים לאכול, ושאל כמתמיה: "איך אתם יכולים לאכול אחרי שאתם שומעים ביטול ביטול, ואני איני יכול לאכול עד לאחר שעתיים לערך מאחרי השיעור", ומאז היו קוראים לו "מאטל-בטל". וזה היה יהודי פשוט!

(והוסיף ר"א, שרש"ד לא היה מסביר עניינים עמוקים בחסידות בתוך השיעור, אלא שביאר תוכן הפרק הנלמד, והיו לו חושים נפלאים בהסברה כנ"ל).

~

פעם אחד היה ר' אליעזר עם חבר א' שהיה מכונה אל' מרדכי דער מלאך. לא היה חי כלל בשביל עצמו אלא בשביל הכלל, והיה מוסר נפשו לעסקנות. והיה להם שו"ת בלימוד עם הראגעטשאווער גאון. הוא היה עונה להם תשובה על השאלות שלהם כמאה או מאה וחמשים "עיינ'ס", ולא הי' אפשרי לעמוד על עומק דבריו.

וכשהיו בתרפ"ה בפטרבורג לראות את הרבי הריי"צ זצללה"ה, המלון בו שהו, הי' מול מקום מגוריו של הראגעטשאווער (שבאותם השנים התגורר בעיר הנ"ל).

זה היה בזמן סוכות, ועלה על דעת ר' אל' מרדכי הנ"ל שמכיון שהם כבר שם - מצוה לראות יהודי כזה. הם באו בשבת חוה"מ בערך בשעה שלוש אחה"צ אל הסוכה שהייתה גדולה מאוד, ובכתלים שמסביב היו ארונות של ספרים. הראגעטשאווער ישן קצת על המטה, וכשפתחו את הדלת תיכף הרגיש בזה ושאל בחוזק "וואס פרעגט איהר? וואס פרעגט איהר?" [= מהי שאלתכם?] "לר"א לא הי' לו מה לשאול ותיכף סגר את הדלת, ואז ר' אל' מרדכי פתח את הדלת ואמר "רבי, מיר זיינען תמימים" [= אנו תמימים], ולשמע דברים אלו

הגאון מרגטשוב

תיכף הכניס אותם וכיבדם וקירב אותם (וכידוע שלהראגעטשאווער הי' ביטול גדול בשביל תמימים וכשהיו באים אצלו הי' מקרבם מאד). ובתוך הדברים שאל אותם איפה הם אוכלים בסוכה, וענו לו שהם גרים קרוב אליו ואוכלים במקום רחוק. ואמר להם: הלא זו טרחה גדולה בשבילכם, הלא "איהר קענט עסין בא מיר אין סוכה" [= הנכם יכולים לאכול בסוכתי].

ואח"כ התחיל לדבר שבעצם הם פטורים מסוכה כיון שהם נסעו לקבל פני רבם, וא"כ הרי הם פטורים מסוכה כי העוסק במצוה פטור מן המצוה כדאיתא בסוכה (והוא אמר שזה משנה בסוכה¹⁶) שהמקבל פני רבו פטור ממצות סוכה בתנאי שישמעו ממנו תורה¹⁷.

¹⁶ כה, א "שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה", ושם ברש"י: "הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים".

¹⁷ אין נראה כן מדברי רש"י דלעיל ("ללמוד תורה ולהקביל פני רבו") וביותר ראה הלשון בתוס' שם ד"ה שלוחי (וכ"ה בטור סי' תרמ' ובלבוש (סעי' ז)): "ללמוד תורה או להקביל פני רבו", וראה נמי כו, א רד"ה שלוחי מצוה אנו ("לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש גלותא").

ויתכן שלמד כן מדברי אדה"ז שכ' "מי שהולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או לפדיון שבויים וכיו"ב" והשמיט "ללמוד תורה" בניגוד לפוסקים שקדמוהו (ובפרט שציין לדברי רש"י וטור כמקור לדבריו), וע"פ מש"כ בפנים א"ש, כי ללמוד תורה נכלל בגדר של להקביל פני רבו, דבלא"ה ל"ה מקביל פני רבו.

[אולם יש ללמוד פשוט אחר בהשמטת אדה"ז והוא ע"פ מש"כ בסי' תמד סעי' יח שהליכה ללמוד תורה ל"ח עוסק במצוה ע"מ לפטור ממצוה אחרת, ויש לתון].

וביאר את זה באריכות גדולה כשעה וחצי ואח"כ אמר שפטור רק אם בא לשמוע¹⁸, ואמר: אם הפירוש לשמוע הוא "צו העריין" [= לשמוע] - הלא אתם שומעים את המאמר, ואם הפירוש "צו דערהעריין" [= לקלוט, להפנים] - זה ספק אצלי, וממילא תאכלו אצלי בסוכה.

אח"כ שאל את שניהם מה מעשיהם, וענוהו. ואמר, הלא הרבה כסף אין לכם ואתם צריכים פרנסה, ומ"מ עוזבים את האשה והילדים ובאים להרבי, אולי אתם יכולים להסביר לי בבקשה מה זה "רבי", וענהו הר"א שכהני תרי אחים קדושים הרב שמואל שמעלקא מניקלשבורג והרב פנחס בעל ההפלאה זצלה"ה באו לשבת לבחון את מהותו של המגיד הגדול ממעזריטש, והם החליטו שאם ישמעו חידוש ממנו - ישארו אצלו, ואם לאו יסעו. ובאותה שבת לא אמר המגיד כלום והחליטו לנסוע, ובאו להמגיד לקבל ברכת הפרידה, ושאל אותם המגיד פירוש במארז"ל (חגיגה טו, ב) על הפסוק כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, "אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו", הלא איך יכולים לדעת? האם ראו פעם א' מלאך לדעת? אלא, פי"הה"מ זלה"ה, שאם אין לו השגה בהרבי שלו - יבקש תורה מפיו, כי זה רבי, ואם לאו - אין זה רבי, אם יש לו השגה ברבי - אין זה רבי, [והוסיף כאן] ובשביל זה נשארו שם במעזריטש. והוסיף ר"א, א"כ איך אתה יכול לשאול ממני מה זה רבי? הלא אין לי השגה בו.

¹⁸ הנה נוקט כאן שהמצוה הוא דוקא "לשמוע", וע"ז בונה חקירתו בגדר "שמיעה", וצ"ב מנ"ל גדר זה דוקא (ולא ללמוד - כלשון דלעיל בהערה הקודמת). ויתכן כי הנה מקור החיוב להקביל פני רבו נלמדת מאשה כמבואר בגמרא שם להלן (כז, ב) "מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנא' מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת מכלל דבחדש ובשבת מיחייב איניש לאקבולי אפי רביה", וזה ידוע שגבי נשים שייכת שמיעה יותר מאשר לימוד, כמבואר בחגיגה (ג, סוע"ב) "אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע".

ובגדר האי שמיעה מבואר בתוס' בסוטה (כא, ב ד"ה בן עזאי) "ונראה דפי' דמצוה לשמוע הנשים כדי שידעו לקיים מצוה", וזהו"ע הדרשה של היו"ט כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' תכט סעי' ד. וראה נמי לשון רש"י לעיל "לשמוע הדרשה".

הרבי הרי"ץ

ואח"כ שאל ר"א להראגאטשאווער: מה ההשגות שלך מהרבי? שידוע שנסע לכ"ק אדמו"ר נ"ע כמה פעמים וגם הי' אצל כ"ק אדמו"ר הרי"ץ זי"ע כמה פעמים. אמר השגה ממש אין לי, אבל משהו אני מבין ב"רבי", שכשהרבי הולך לקרוא ק"ש שעל המטה נגלה לפניו כל כדור הארץ, ורואה איך שאיש א' באוסטרלי אין לו פרנסה או חולה, וטוען אז להבורא ב"ה "מה נוגע לך אם יהי' ליהודי הזה פרנסה או בריאות?" עד שהקב"ה מסכים, וכך הוא הולך על כל פני כדור הארץ עד שיכול לקרוא ק"ש. וזה מה שכתוב בתורה עיני העדה (שלח טו, כד) ולא רק ראשי העדה, שרואים ממש.

ואח"כ שאלו אותו מה הוא אומר על המידות של ה"רבי", וענהו, אני כמו איש פשוט אצלו, האם איש פשוט יוכל להשיג את מידותיו של משה רבינו? הגם שכ"א יש לו ניצוץ ממרע"ה, מ"מ האם נמצא איש פשוט שיוכל להשיג המידות של מרע"ה?.

ואח"כ שאלו אותו האם אמת הדבר שפעם אחד פגש בא' מהתמימים ושאל אותו בלימוד, והבחור שהי' בחור טוב ענהו בטוב, ושאל אותו מה הוא ונדע לו שהוא תמים (והולך לקבל סמיכה),

הוציא הראגעצאווער נייר עם עט וכתב להבחור הנ"ל סמיכה שאין כמותה. (כל זה היה ברכבת והבחור לא הי' לו שכל לרדת שכבר יש לו סמיכה). ואח"כ דברו בענייני לימוד ואמר הבחור על איזה דבר "דאס איז דאך א בפירושע משנה" [= זוהי הרי משנה מפורשת], והראגעצאווער חשב כרגע, ואח"כ אמר לו: אני צריך להוסיף מעט על הסמיכה שלך, ונתן לו, וקרע א"ז לגזרים. ואמר, שרב שאינו יודע ההבדל בין משנה לברייתא אינו ראוי להיות רב. שאלו ר' אליעזר האם אמת הדבר, וענהו הגאון הנ"ל, אמת כל הוי. ושאלו למה? ענהו הגאון: הלא איך יכולים להגיד שזה משנה?! הלא רואים שזה ברייתא! (וכידוע שאצל הגאון הנ"ל היה הכל כאילו מונח לפניו ממש ולא הי' יכול להבין איך יכולים לטעות).

ואח"כ אמר לו ר' אליעזר ש"איך האב געהערט אז מ'רעדט אויף אייך לה"ר" [= שמעתי שמספרים לה"ר אודותכם]. ושאלו: מה? וענהו, שאתה פוסק מהגמרא ואינו מסתכל באחרונים. ענהו הגאון: אני יודע ללמוד לא פחות מהאחרונים, אלא מוכרחים להסתכל בתוך ספרי האחרונים אולי נמצא בהם איזה סברא חדשה שלא עולה על הדעת. אני יודע כל הפמ"ג בע"פ, אתה יכול לבחון אותי, אבל באמת אני רואה בגמרא כל מה שראה הפמ"ג ואפילו כל מה שראו הש"ך וט"ז.

אח"כ בא לבקרו איזה רב ושאלו שאלה בעניין של הליכה ד' אמות בלי מקיף, והגאון ענהו בלשון הזהר שזה אסור, שאלו הרב הנ"ל: אכן זה לשון הזהר, אבל לא פוסקים דין מזהר אלא מהגמרא. לזה הוציא הגאון ירושלמי חגיגה והראהו שמה שר' עקיבא הושיב את ר' מאיר קודם לרשב"י, נפלו פניו של הרשב"י ואמר הגאון שנפלו פניו כי חשב שאולי יש בעצמו איזה חסרון שהוא אינו מרגיש בו והרגיש בזה רבו ולזה הושיב את ר"מ קודם לו, הרגיש בזה ר' עקיבא ואמר לו, בר יוחאי (יוחאי יוחאי) "די לך שאני ובוראך מכירים את כחך", וסיים הראגעטשאווער, "איז ווער איז א מבין אויף רשב"י? ר' עקיבא און הקב"ה דער אויבערשטער, (און א וודאי איהר נישט), דער זהר איז להלכה און איהר קענט נישט קיין זהר נישט קיין גמרא" [= מי מבין

ברשב"י? ר' עקיבא והקב"ה, וודאי שלא אתם, הזהר הוא להלכה, ואתם אינכם יודעים לא זהר ולא גמרא].

~

להראגעטשאווער הי' מנין מיוחד בפטרבורג כל ימוה"ש ובר"ה ויוה"כ ג"כ. ובשבת תשובה אמר דברי מוסר ולא פלפול. שאלו אותו "איהר האט דאך קיין חסידות קיין מאהל ניט געלערנט, איז וואס פאר א מוסר זאגט איהר זיי?" [= הלא לא למדתם חסידות מעולם, א"כ איזה מוסר אתם אומרים להם?], ואמר על זה הגאון אז ס'איז קענטיג אויף אייך אז איהר זיינט פון ליובאוויטש [= ניכר עליכם שהנכם מליובאוויטש]... ואמר להם, אבל היום שבת וחווה"מ ואסור לבכות, מילא בש"ת - מותר לבכות, אבל היום אסור. ענהו ר"א: אל תדאגו, לא אבכה. ענהו הגאון: אם כן, זה לא על האחריות שלי. ואמר להם מדוע קשה להגיד דברי מוסר - לדבר על גנות של השני אני לא אוהב, הוא יודע את הרע שבו, אלא צריכים לדבר על הטוב שלו, אבל איזה מוסר יכולים להגיד - שיחזירו בנ"י לתשובה: לא להגיד - לא אוכל, הלא אני בעצמי לא עשיתי תשובה, שתשובה מ"ע לכאו"א בהמדרגה שלו, ואני ג"כ צריך לעשות תשובה על המדרגה שלי. אלא אני הסכמתי להגיד מעשה שמעשה כל אחד מרוצה לשמוע, שזה יותר קל מלעשות תשובה.

עליתי על הבימה ואמרתי: ברצוני להגיד לכם מעשה, והקהל הסכימו, אמרתי שבעיוה"כ הייתי לומד, וכשבאו אצלי כל הבעה"ב לא עניתי להם שום דבר, ואמרתי שאם זה בלימוד אענה, ואם לאו - מה אני צריך לשמוע להשטותים שלהם? ופתאום בא אצלי איזה בעה"ב ואמר לי "רבי איך האב א איזווציק (וואגאן, עגלה) און איהר מוזט קומען מיט מיהר באלד" [= יש לי עגלה, והנכם מוכרחים לבוא עמי תיכף], שאלתי אותו למה? ענה לי שאשתו מקשה ללדת ויש בזה ספק גדול בספק נפשות ויש אצלה שלש פרופעסורים ואני צריך שאתם תפסקו את הדין (הראגעצאווער הי' בקי מאד בחכמת הניתוח לא פחות מהפרופסורים ג"כ) כשבאתי לשם שאלתי אותם איפה מקום הוולד והם ענו, ותמצית הדבר הי' שאם הלידה תהי

ר' אליעזר (לייזר) ננס

באופן טבעי - היא בוודאי תמות והוולד ספק אם יחיל, ואם ינתחו - היא בוודאי תחיל' ובוולד יש ספק ג"כ.

"שטעלט איהר זיך פאהר וואס איז געווען אז האב איך געשטאנען ערב יוה"כ און איך האב געדארפט אפסקענען צי א אידישער נשמה זאל לעבן צי שטארבן" [=אתם מתארים לעצמכם מה קרה, עמדתי בערב יום הכיפורים והייתי צריך לפסוק אם נשמה יהודית תחיה או תמות]. והקהל התחילו בזה לבכות, ובכיתי ג"כ, וזה הי' המוסר דרשה של שבת שובה.

~

בהיותו במאסר היו לוקחים אותם כל יום על טיול, כל האסירים היו הולכים בעיגול סביב בעוד פניהם מוטים כלפי מטה.

מפעם לפעם היה מתאפשר להסתכל ולראות מסביבו, ותפס עינו בבחור אינו יהודי שהיה נראה שעובר דיכאון, וכל פעם שראהו היה נראה יותר גרוע.

ור' לייזר הרגיש שבאם ההוא יראה שיש מישהו חושב עליו, זה יעזור לו.

בכלל ר' לייזר היה שומר הקוביות סוכר שהיו מקבלים, שבאם לא יקבל מצה לפסח שיהיה לו מה לאכל. והחליט לתת חלקם לבחור הזה.

וביום הבא כאשר לקחום לטייל לקח קצת מהסוקר בידו, וכשעברו אחד ליד השני נתן בידו כמה קוביות סוכר. וכמה ימים אחרי זה, כבר ראה שינוי בפנים של הבחור. כעבור כמה שבועות כבר לא ראהו.

עברו הרבה שנים, כבר בסוף שנות גלותו בסיביר.

היו במחנה מסוים שלא היו לו כתלים מסביב, שלא היה מקום לברוח מחמת רוב השלג שהיה יורד שם.

ביום מסוים החליטו להעביר אותם רגלי למחנה אחר רחוק כמה קילומטרים.

חייל אחד נכנס למקום שבו ר' לייזר היה וציוהו להתלבש ולתחיל ללכת.

לר' לייזר היה חום גבוה מאוד והרגיש חולשה, ולא הרגיש שביכולתו לקום וללכת.

בדרך כלל כאשר לאחד אזלו כוחותיו ולא היה יכול לציית להחייל, היה משיב פניו לאחוריו שלא יראה כאשר החייל יירה בו. אבל ר' לייזר זכה להבטחה מרבותינו נשיאנו שיעבור הכל. ולכן המשיך להסתכל, שרצה לראות כיצד ההבטחה של הרביים תתמשמש.

והחייל במקום לירות בו, שלח כלבו עליו, הכלב קפץ עליו, ומרוב הבהלה, קיבל כוחות וקם והלך את כל הדרך. כאשר הגיעו למחנה המיועד, הלך להחייל הזה ורצה להודות לו ע"ז שהציל את חייו. החייל שאלו אם זוכרו, השיב שלא, אמר לו שהוא הבחור הזה שהיה במאסר. ושר' לייזר הציל את חייו, והחזיר לו תקווה לחיות, וכאשר התשחרר התקבל להיות חייל ותמיד רצה להחזיר לו טובה, ולכן החליט להצילו.

ע"כ ממה ששמעתי אז.

הסיפור הבא שמעתיו בכמה פעמים ובכמה חלקים

החלק הראשון שמעתיו מר' בערקע חן.

היה בהתוועדות שבה היה נוכח ר' בערקע חן ור' רפאל נחמן (פאלע) כהן, היה שם אחד שאמר משהו לר' פאלע לא בדרך ארץ. ר' בערקע נזף בו וצעק עליו אתה יודע מי זה פאלע כהן?

ר' בערקע המשיך אני בעצמי שמעתי הסיפור מר' לייזר ננס. והדגיש ר' לייזר ננס ישב במאסר תשע עשרה שנה, וכאשר יצא שמעתי ממנו שפעם הרבי הרי"ץ הראה לו בחלון על מקום מסוים ששם יושבים ר' פאלע עם אביו ר' ברוך שלום כהן, ולא אכלו כבר שלושה ימים, והתישבו עכשיו ללמוד פרק תניא.

הסיפור בשלימותו שמעתי מר' לייזר בשני מקרים שונים. והוא שפעם קראו הרבי הרי"ץ, ואמר לו שר' איצע דער מתמיד מאוד רוצה טלית קטן מאה אחוז מצמר. (מה שלא היה שייך לקבלו אז (שהצמר היה שייך להממשלה)). והרבי ביקש מר' לייזר לסדר לו את מבוקשו. הלך להמפעל שבו עשו הצמר (שהיה שייך לממשלה) והסתכל מסביב לראות אופן שבו יוכל לסדר הצמר בשביל הט"ק.

באמצע ראה איזה עובדת מהמפעל שיוצאת ומעבירה משהו למישהו, וראה שהוא נותן לה משהו. והבין שהיא נותנת לו צמר והוא מחזיר לה כותנה, כך שלא יבחינו בהמפעל שחסר משהו.

ניגש אליה וסידר אותו עיסקה. אבל היה צריך להיזהר שלא יתפסוהו ח"ו עם הצמר, לכן פתח התפירות שבמעילו ושם שם. וכל יום היה מגיע ונותן לה כותנה והיא היתה מחזירה לו צמר.

בהיותו בחורף והצמר היה לח היה נעשה קרח וסבל מהקור.

וכאשר קיבל מספיק צמר. היו לו חוטים שקיבל בהיותו בליובאוויטש, (מסתמא שמרו בשביל עצמו כאשר יצטרך לטלית גדול). ותלהו בבגד ונתו לר' איצע.

ר' איצע דער מתמיד

והגיע לומר להרבי, שסיימו, ושנתנו לר' איצ'ע. והתבטא שעבור החומרות של ר' איצע הייתי צריך לסבול...

הרבי לא ענהו. רק הלך לחלון וקרא לר' לייזר ואמר לו שברחוב זה, ובבנין זה בקומה שלישית ישנם ר' ברוך שלום ובנו ור' פאלע כהן. לא אכלו כבר שלוש ימים והתיישבו עכשיו ללמוד פרק תניא.

כמה שנים אחרי זה אחרי שחררו של הרבי הקודם ממאסרו בי"ב תמוז תרפ"ז הלך הרבי למלאחבאקא (פרבר של מוסקבה) ואתו כמה מהחסידים.

במוצ"ש סודר מלווה מלכה שבו אמר הרבי לאלו שהיו שם "מעשה אבות סימן לבנים". כולם הבינו מזה שכולם יישבו זמן במאסר.

אחרי ההתוועדות כל אחד נכנס בפרטיות. והרבי אמר לכל א' העתיד שלו.

כאשר נכנס ר' לייזר, הרבי אמר לו "לייזר אתה תהיה אצלם הרבה זמן וחזר על עצמו הרבה זמן, אבל באם אצלך יונח שכל מה שקורה איתך אין לזה שייכות אליך תצא מהם כאילו לא היה".

ואח"ז הזכיר מהסיפור הנ"ל ואמר לו "אתה לא ראית אתה אבל ר' איצ'ה ראה אותם" (איטשע זעט). (ולכאו' הכוונה שבאם ר' איצע דואג כ"כ להשני, מותר לו החומרות...)

~

עוד שמעתי ממנו, פעם, הרבי שלחו לבוסטון-לבקר בנו של הרה"ח ר' מאניע מאניעסעסון שעבר בצעירותו מליובאוויטש לארה"ב. וגר בבוסטון.

הנ"ל זנח חיי תנ"מ ושינה שמו. ר' לייזר הגיע לביתו ביחד עם עם יבחלט"א ר' משה גורקאוו. ר' משה התחיל לדבר איתו כאשר הם מאחורי הדלת.

באמצע אמר לו ר' לייזר, קולך מוכר לי. האם היה לך בר מצווה בתרס"א בליובאוויטש? השיב שכן אמר לו ר' לייזר שהוא היה שם ומיד הכניסם לביתו ודיברו משך זמן על יהדות ופעלו עליו לשמור כשרות (זה שמעתי ממנו בשעת ביקורו בבוסטון).

ר' מענדל פטרפס

ר' מענדל היה מגיע כל שנה לדיטראוט, ואני זכיתי להסיע אותו למקומות שהיה צריך לנסוע.

ר' מענדל הרגיש בי שקשה עבורי גיוס כספים. והתבטא אלי, שיום אחרי חתונתו-לא היה משהו בבית, ושאשתו הכינה בייגלאך, והוא הלך לשוק למכרם. (רצה לומר לי שיש דברים חיוניים שצריכים לעשותם בכדי לשרוד).

בשנה הבאה כאשר ר' מענדל הגיע, הכיר בי - שהעבודה הזו נהי' יותר קלה. והזכיר זה אלי. (כאשר סיימתי להסיעה אותו להמקומות שהיה צריך לנסוע, נתן לי מאה דולר.)

תוך כדי הנסיעות שאל אותי על השליחות שלי, אמרתי לו מ'טוט אביסל, (פועלים קצת). השיב "מ'טוט מ'טוט אבער ס'שטינקט..." (פועלים פועלים אבל זה מסריח).

ומיד סיפר לי סיפור. היה בעיירה האמיל - חסיד בשם ר' אברהם באצומער. ילדיו ירדו מדרך התורה ונהיו לקומניסטים. ולא היה לו על מה להישאר שם. בניו הצליחו להשיג עבורו היתר יציאה מרוסיה, ונסע להרבי הרי"ץ ושאל, האם לנצל ההזדמנות לעזוב את רוסיה ולנסוע לא"י?

הרבי באמצע התוועדות אמר לו "מאך האמעל פאר א"י". (תעשה את האמעל לא"י). ואיך? זה תשמע ביחידות.

כאשר נכנס ליחידות אמר לו הרבי שיחזור להאמעל. ויתענה תענית הפסקה ואחרי זה יכנס לבית הכנסת בין מנחה למעריב, וידפוק בהבימה, ומה שיגיע אצלו בראש, את זה יגיד. והרבי הוסיף "מיט דיינער א ווארט וועט מען זיך רעכענען" (במילה שלך יתחשבו). (היינו שיהיה בכוחו לברך).

וכאשר תתחיל לדבר יזרקו אותך מהבימה, אבל אחרי זה יבואו אליך כו"כ, ומהם תתחיל.

חזר להאמעל ונכנס לבית הכנסת ודפק בבימה ואמר שהמוסדות חינוך העממיים הם טרייף, ואסור לשלוח אצלם הילדים.

מיד זרקו אותו (גם אלה שרצו חינוך הכשר, שכולם פחדו מהמוסרים). אבל כמה מהיהודים שם רמזו לו שרוצים לדבר איתו. ומשם יסדו חדר.

ור' אברהם היה מחלק קופות של צדקה בבתים, לאסוף כסף לחדר. וגם נשי הקומוניזם היו נותנים לו כסף, שהתחשבו עם ברוכותיו. וכל היום היה מחלק ומקבץ הקופות של צדקה בשביל החדר.

ר' מענדל פוטרפס

ר' מענדל היה אוסף כסף לתו"ת, ופעם נזדמן לו לאסוף כסף בהאמעל, וישן אצל ר' אברהם.

ר' מענדל סיפר שאחרי יום שלם - ר' אברהם היה מגיע הביתה, אוכל לחם ושותה תה, ואח"ז היה אומר קריאת שמע שעל המיטה לשעתיים עם בכיות גדולות. ר' מענדל שאלו הלא כל היום אתה עוסק בקדושה, ועל מה יש לו לבכות? ענה לו "מטוט מטוט אבער ס'שטינקט" (ש'פארט הישות מעורב וכו').

ר' בנציון (בענצע) שם-טוב

בתקופה אחרי חתונתי, ר' בענצע שם-טוב קרא לכמה אברכים ורצה להתוועד איתנו. נקודתו שרצה לתת לנו היא שצריכים להיות חיילים של הרבי, ולעסוק בעניינים של הרבי. וסיפר לנו איך התחיל שליחותו בלונדון, איך שהתחיל מכלום, עד שפתחו בית ספר וכו'. וסיפר לנו על שלוחים צעירים וחסידים שעוסקים בהענינים של הרבי.

סיפר לנו על המכתב שהרבי שלח לר' שלמה חיים קסלמן בתש"ז, בנוגע האברך פשוט, שהגיע לעיר מסוים, ומאז התחילו להגיע משם הרבה מכתבים מהיהודים שגרו שם להרבי הרי"ץ.

וסיפר שכאשר הרבי היה בפר"ז (בתש"ז) תבע מהחסידים שיקרבו עוד יהודים לדא"ח. אחד טען להרבי, ששמעו פעם מהרבי הרי"ץ "אויב ביי זיי וועט זיין ליכטיג וועלן צוקומען מענטשען". והרבי לא הגיב על זה, רק לקח קופסת חלב ויצא לחוץ ועמד על גבו, והתחיל לדבר על יהדות והתקבצו אליו הרבה יהודים. ואחרי משך זמן הסתכל על השעון ואמר שהגיע זמן להתפלל מנחה בואו לבית הכנסת. ונכנסו איתו הרבה.

סיפר לנו גם באותו התוועדות: פעם באמצע התוועדות של הרבי הרי"ץ. הרבי הורה לר' יודעל עבער לומר לחיים על כוס ספירט (96%). (שמעתי אחרים שמספרים סיפור זה על ר' חצקל הימלשטיין) לר' יודל היה כיבים (ulcers) וכל בוקר היה שותה כוס חלב כדי לסותמו, שיוכל לאכול אח"ז, ולשתות ספירט היה סכנה בשבילו. אמר להרבי שאסור לו לשתות. אמר לו הרבי "דער וואס איז מקושר צו מיר, וועט אים קיין זאך ניט שאטן. און אויב ביי דיר איז א ספק אף די התקשרות ווייס איך ניט אויב איך קען דיר העלפן". ונתן לו עוה"פ (לומר לחיים על כוס ספירט) ואמר לו "הער אויף נעמען מילך, נעם משקה און א גוטן פאפירס".

הפארבריינגען הזה עשה לנו הזזה, שצריכים להתמסר לענינים של הרבי ושכל אחד שייך לזה.

בעת מסירת המפתח של פארמינטין הילס

ר' אברהם דריזין (מאייר)

הסיפור הבא שמעתי מר' אברהם דריזין (מאיאר) פעמיים. כאשר הישיבה היתה בנעוול והמשטרה עקבו אחריה, עד שפעם הגיעו מהמשטרה לחפש את ר' אברהם, מיד הם כתבו להרבי הרי"ץ - שהם פוחדים, ושואלים לאן לברוח.

הרבי השיב ע"י המזכיר ר' יחזקאל פייגין הי"ד. שהרבי אינו מבין השאלה, שהרי "אם המוח ולב אינו מפחד איך האיברים רועדים".¹⁹

וסיפר ר' אברהם: אחרי שקבלו תשובה זו היו מוכנים על מס"נ, ולא פחדו. ור' אברהם התבטא "אזא כח עליין!".

הנ"ל שמעתי ממנו ברכב שהיה שם גם ר' יואל כהן שיחי' וסיפרו לו.

¹⁹ הכוונה בזה שאם אצל אדמו"ר מהוריי"ץ לא נרגש פחד אזי איך יש פחד אצל שאר החסידים, ועיין בתניא פ"ב בענין מה שנשמות הצדיקים הם בחי' ראש ומוח וכו'.

בהזדמנות אחרת, ר' אברהם הגיע לבוסטון לאסוף כסף בשביל הליובאוויטשער ישיבה. ואני הייתי אז שליח שם, ועשינו מלוח מלכה בביתו של ר' חצקל לובאביק ושם שמעתיו ממנו עוד הפעם.

ושאלתיו אז אם הכוונה היא שהרבי עמד אותם שלא יפחדו. ענה בשלילה. והסביר שאיבדנו המידה של פחד (דער רבי האט פון אונז צוגענומען דער פחד)!

~

איני זוכר ממי שמעתי, אבל שמעתי מא' מהחסידים. פעם באמצע התנועות של הרבי הרי"ץ, אמר: שמואל ראקשיקער (ר' שמואל לויטין) עכשיו נמצא בכותאים (עיר בגרוזיא) ועומד על שפת הנהר וחושב לעצמו, האם אני (הרבי) חושב עליו. ונתברר אחרי זה שר' שמואל אכן עמד אז על שפת הנהר, וחשב לעצמו האם הרבי חושב עליו.

ר' יונה איידלקאפ

בתקופה שלמדתי בתו"ת בכפר חב"ד, שמעתי שר' שמחה גורדצקי חולה ונמצא בבית הרפואה. והלכתי לבקר אותו.

כאשר נכנסתי לחדרו היו שם ר' אברהם הערש כהן ובנו. הייתי אצלו קצת זמן, אחרי קצת זמן אמר לי שהוא כבר יסתדר, לך לבקר את ר' יונה איידלקופ. (ר' יונה קיבל ניתוח מאוד חמור אותו יום, באותו בית הרפואה.) כאשר נכנסתי לחדרו של ר' יונה, חתנו היה שם, והסביר לי שיש ספק באם הוא ישרוד את הלילה. וחויץ מזה מצד הניתוח, אסור לו לדבר, וכל דיבור שיוצא מפיו הרי זה סכנת נפשות.

וביקש ממני שאשאר איתו עד שאחד יחליפני, שבאם ח"ו משהו יקרה, שאחד יהיה שם. ונשארתי לבד איתו.

מיד רמז לי להתקרב לו, ואמר לי משהו בלחש ולא הבנתי מה הוא אמר, אמר עוד הפעם, "זאגט א פרייליכען ניגון" והתחיל בעצמו ניגון

שמח, (ניגון שר' יונה היה תמיד שר), ואני כמובן המשכתי, והוא מחא כפיים.

ר' הענדל ליבערמאן

בתקופה שלמדתי ב770 זכיתי לישון בביתו של ר' הנדל ליברמן (פוטרפס). ר' הנדל היה מספר הרבה סיפורים. זוכרני שסיפר שהוא היה חברותא של ר' דוד הרדוקר²⁰ בליובאוויטש, ור' דוד היה מתפלל כל יום באריכות, והיה מגיע ללמוד בשעה שתים עשרה. ור' הנדל היה מתחיל ללמוד בזמן, לבד, וכאשר ר' דוד היה מגיע, מיד היה תופס את כל הסוגיא, והיה אפשר להסבירו יותר טוב ממנו.

פעם הראה לי תמונה שהוא צייר, מר' איצע דער מתמיד נותן לולב ואתרוג לר' מנדל דייטש. והסביר לי תוכנו, שר' מענדל היה מקבל של ר' איצע בעניני חסידות.

גם סיפר: כשהיה בפריז אחרי המלחמה, למד יו"ד עם ר' שניאור זלמן גורליק וקיבל ממנו סמיכה.

זוכרני שבליילה אחד חזרתי לביתו, ור' הנדל קנה קצת מזונות ונתן לי לאכול. באמצע נכנס אחיו ר' מנדל פוטרפס, ר' הנדל אמר לו, ברודער קום עס עפעס, ור' מנדל התחמק. אחרי זה נכנס ר' מיכאל טיטלבוים ורצה לדבר עם ר' מנדל, ור' הנדל הציע גם לו לאכול משהו וגם הוא התחמק. לקח ר' הנדל סכין גדולה וחתך חתיכה אחת לשנים וחילקה בין שניהם..

²⁰ ר' דוד קיובמאן המכונה "דוד הורודוקער" נולד בתרמ"ד בעיר הורודוק, היה מתמיד גדול וכבר בגיל 16 קיבל סמיכה להוראה, הגיע לתו"ת בליובאוויטש בשנת תר"ס לערך, מיד שהתחיל לקרוא כמה שורות מחסידות התחיל לחוש משיכה גדולה לחסידות, ונהיה לא' מגדולי העובדים בליובאוויטש, היו שאמרו שהוא אוחז בדרגת הבינוני של תניא, הרבי מהורש"ב התבטא עליו פעם, "בדוד ובשילם הוצאתי את ה"קרן" מתומכי תמימים, ושאר הבחורים הם ריווח נקי"...

הלכתי לישון וכאשר קמתי בבוקר ראיתי את ר' מנדל ור' מיכאל ור' בענצע שם-טוב רוקדים ביחד ריקוד חסידי, בלי נעליים (שלא להפריע אלו שישניים). (כנראה שהתוועדו כל הלילה ביחד עד שפרצו בריקוד חסידי).

~

ר' שלמה חיים בהתוועדותיו כאשר היה מספר, היה בעיקר על רבותינו נשיאנו, ופחות שמעתי על חסידים. אבל היו אחרים שכן סיפרו הרבה, אני זוכר את ר' מרדכי אהרון פרידמן, התוועד לנו פעם והוא סיפר על ר' איצע דער מתמיד, ר' דוד הרדוקר, ר' לייבל שינין ועוד.

פעם בתשעה באב שאלתי מאחד הקינות, והוא אמר לי שאחזירנו לר' מרדכי אהרון. אחרי תשעה באב נתתי לר' מרדכי אהרון, ואמר לי שלא משאירים קינות משנה לשנה הבאה.

~

בתשכ"ז הרבי אמר שיתוועדו כל לילה מי"ב תמוז עד שבעה עשר בתמוז. בי"ב תמוז ר' שלמה חיים התוועד, ובשאר הלילות הלכנו לה"אלטער שול", ושם התוועדנו. באחד הלילות ישבו כמה, ואחד מהמשתתפים שזכה ללמוד בהישיבה בליובאוויטש, התבטא שהוא ראה חסידים גדולים, את ר' דוד הרדוקר ור' לייבל שיינן ועוד, ומפה לא יצאו חסידים כמוהם, נעמד ר' מולע פרוס ואמר לו מי שעוסק בהענינים של הרבי הרי הוא מתעלה. ועל זה הגיב אחד מהחסידים שהיה שם ואמר ריכטיג, ובזה התוועדו כל הלילה עד שהאיר היום.

~

כאשר הייתי שליח בבוסטון, בקייץ, היינו נוסעים למיניסוטה, שם עבדנו במחנה קייץ לבעלות תשובה, ור' זליג כצמן היה מגיע גם כן, והיינו לומדים ביחד כמה שעות ביום. פעם סיפר לי: ר' ניסן היה ביחידות אצל כ"ק אדמו"ר, וכאשר יצא סיפר בהתפעלות שהרבי אמר לו שר' משה יאס, (מחסידי אדמו"ר האמצעי), עשה עשר אלף חסידים. שכאשר היה מגיע לליובאוויטש להרבי, היה חוזר רגלי לביתו, ובכל עיירה שהיה עובר היה חוזר דא"ח. וכך קירבם לתורת החסידות. והרבי סיים, לתבוע זה מכל אחד, זה גוזמא, אבל חמש מאות ביכולתו של כל אברך רגיל.

לזכות

החתן התמים הרב מנחם מענדל שיחי'
והכלה המהוללה מ' צפורה רחל שתחי'
זורנר

לרגל נישואיהם בשעמומו"צ ביום שני
כ' טבת ה'תשפ"א
יה"ר שיבנו בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה כפי שהם מוארים במאור
שבתורה זוהי תורת החסידות
כדרך שהורנו כ"ק אדמור זי"ע

נדפס ע"י ולזכות

חוריהם

הרב יהושע זזוגתו מרת הדסה חנה שיחי' זורנר
הרב יעקב יצחק אייזיק ורויזא שיחי' לעפקאוויטש

זקניהם

הרב שמחה בונם זזוגתו מרת חיה שיחי' זורנר
הרב חיים משה זזוגתו מרת חיה דבורה שיחי'
בערגשטיין
מרת מאמל תחי' לעפקאוויטש
מרת אסתר תחי' לעפקאוויטש
מרת בלומא תחי' ליכטמאן